

Poštnina
povšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
Ista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
po str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
majhni oglaših
beseda 1 K.

Izhaja vsak ponedeljek zjutraj

Najnovejše.

Pregovori med radikali in demokrati.

Zagreb, 7. avgusta. Iz Beograda javljajo: Pregovori med radikali in demokrati se nadaljujejo. Njihov cilj je določitev skupnega delovnega programa za bližnjo bodočnost in eventualna ustanovitve nove „delovne večine“, za katero naj bi tvoril podlago združeni radikalno-demokratski blok. Temu načrtu pa nasprotujejo mnogi ugledni politiki med radikali in med demokrati, zlasti z ozirom na bližajoče se nadomestne državnozborske volitve. Skupina, ki zastopa zedinjenje obeh strank, računa na mnogo večje pridobitve pri nadomestnih volitvah v slučaju skupnega nastopa kakor če nastopita obe stranki vsaka s svojimi kandidati proti največar-

nejšim svojim političnim nasprotnikom, zemljoradnikom. Nepomirljive struje v obeh klubih pa so za to, da nastopita obe stranki samostojno in da poskušata vplivati na izid volitev s pomočjo vladnega aparata. Vsled tega je boj za ključ, po katerem naj se imenujejo okrožni in sreski načelniki v Srbiji, silno hud, ker vsaka stranka pričakuje od teh imenovanj znaten prirastek k svoji dosedanji številčni moči, ako se ji posreči spraviti na odločilna mesta večje število svojih kandidatov. Kakor govore v poučenih političnih krogih, so izgledi za skupen nastop radikalcev in demokratov za enkrat še jako slabi.

Hrvaško-slovenska parlamentarna zveza.

Zagreb, 7. avgusta. Med hrvaškimi opozicijskimi strankami se je dosegel kompromis negativnega značaja proti demokratom. Trumbić se drži še rezervirano, Hrvatska pučka stranka

pa stavlja pogoje. Delegati „Hrvatskega bloka“ pridejo začetkom septembra v Ljubljano na razgovore. Šlo bo za hrvaško-slovensko parlamentarno zvezo.

Velikobritanska konferenca.

Dunaj, 7. avgusta. Velikobritanska državna konferenca, ki zboruje te dni v Londonu, je sklenila, da mora britanski vnanji urad v bodoče zastopati interese vseh delov (dominionov) in da mora pred vsako važno odločitvijo v vjatalnih vprašanjih vprašati vlade posameznih dominionov in kolonij za njihovo mnenje. Vsled tega sklepa bo Lloyd George

na prihodnji seji zaveznikov glede Gornje Šlezije govoril v imenu celega velikobritanskega imperija in ne samo v imenu londonskega kabineta, ker je državna konferenca odobrila neigovo stališče v tem vprašanju. (Ta sklep pomeni naravnost federalizacijo velikobritanske države. Kaj bodo rekli na to naši ultracentralisti? Op. ur.)

Italija in albansko vprašanje.

Dunaj, 7. avgusta. Italijanski vnanji minister della Torretta je izjavil, da se bo Italija z vso silo zavzela za neodvisnost Albanije. Sedaj divjajo po celi Al-

baniji upori in skrbeti bo treba, da se dežela umiri. K pomirjenju pa bo mnogo pripomogla gotovost, da ostane Albanija neodvisna.

Prisega na novo ustavo.

Zagreb, 7. avgusta. Včeraj so zaprisegli v Beogradu uradništvo v ministrstvih na novo ustavo. Zaprisega onih

uradnikov, ki se mude sedaj na dopustu, se bo vršila jeseni.

Dnevne vesti.

Ustanovitev radikalne stranke v Sloveniji. V Sloveniji se snuje nova politična organizacija: srbska radikalna stranka namerava razširiti svoj delokrog in svojo organizacijo tudi na Slovenijo. Kakor poroča „Slov. Narod“ (resno?), se je baje že ustanovila prva filijala v — Kočevju! Kot nekaj prvobornih in glavni propagator nove organizacije nastopa znani dr. Niko Županič, ki je objavil v sobotnem „Narodu“ dolg tozadeven članek. Članek je imel velik uspeh zlasti v uradniških krogih, kjer se mnogi mislijo priključiti novi stranki, ki ima v Beogradu glavno besedo. Pismo-noše, ki sortirajo ljubljansko pošto, so nam „zaupno povedali“, da je danes prišla polna torba pisem za g. dr. Županiča. Naslovi so bili pisani z izrazito uradno pisavo. Isto „zaupno povedanje“ je prejelo tudi ljubljansko „Jutro“, seveda kot prvi slovenski dnevnik že mnogo pred nami. Tam so se gospodje te novice silno ustrašili in včeraj so imeli, kakor pravi drugo „zaupno povedanje“, cel dan važne konference, „da se stane pretečojo opasnosti od strane radikala svom snagom na put.“

Holandski časnikarji v Beogradu. V Beogradu se mudi že več dni večje število holandskih časnikarjev. Gospodje proučavajo v prvi vrsti naše gospodarske razmere. Oglasili so se tudi v trgovskem ministrstvu, kjer so zaprosili, naj se jim da točna statistika o naši trgovini z inozemstvom. Iz tega dejstva sklepajo, da stoji obisk časnikarjev iz Holandije v tesni zvezi z nameravanim milijardnim posojilom, ki ga misli naša

država najeti v inostranstvu. Dobro poučeni krogi trdijo, da so bili gospodje iz Holandske glede statističnih podatkov o naši vnanji trgovini precej razočarani, čemur se ni čuditi, ker mi še nimamo dobro urejenega centralnega statističnega urada.

Novo fabriko orožja v Jugoslaviji nameravajo ustanoviti gg. Radomir Pašič (sin predsednika vlade?), Velizar Jankovič („kum“ predsednika vlade?) in še nekaj drugih bankirjev. Država naj garantira konzorciju 3 procente obresti in 15 procentov dividende in pravo izkoriščanja rud na večjem terenu, kjer bo stala fabrika. Kakor je videti, se „porodica Pašič“ vrlo dobro razume na „zarado“.

Kongres narodnih železničarjev v Beogradu se bo vršil okrog 20. t. m. v Beogradu. „Samouprava“ objavlja obširen program slavnosti, ki jih nameravajo prirediti ob tej priliki in poziva Beograščane, da store pri tej priliki svojo dolžnost. Isti list javlja, da se bo sestanka udeležilo okrog 1000 udeležencev iz Slovenije z godbo in močnim pevskim zborom.

Demokratski špiritisti so klicali in srečno priklicali na pomoč proti klerikalnemu znaju in rdečim jezuitom „duha iz Šumadije“. „Šumadinski duh“ je res prišel, pa ni nevaren. Boje se ga samo demokratje. Sliši na ime Županič in straši po predalih „Slov. Naroda“.

Sobotni „Slov. Narod“ se boji hudiča v „Avtonomistu“. Ali ima „Narod“ tako slabo vest? Hirro k spovedi gospodje! Hudič je to, če se kdo hudiča

Pokrajinski namestnik potuje.

Novi pokrajinski namestnik za Slovenijo, oziroma „načelnik pokrajinske uprave za Slovenijo“ kakor ga hočejo imenovati drugi, se je odločil za obsežno potovanje po celi Sloveniji.

Cilj njegovega potovanja je, da vidi, kakšno je stanje v Sloveniji. Spoznati hoče nove razmere na licu mesta, seznaniti se z novimi ljudmi, proučiti narodove težnje med narodom samim.

Mi mu želimo najboljši in najlepši uspeh. Kar človek sam vidi na svoje oči in sliši na svoja ušesa, to najbolj verjame. Vsega pa le ne more slišati in ne more videti. Zato smatramo, da ne bo hud na nas, če si dovolimo tudi mi povedati mu svoje želje in mu dati na znanje svoja opazovanja. Mogoče najde tudi pri nas kakšno zrnce, ki mu bo pojasnilo naš položaj.

Gospod Ivan Hribar je mož obsežnega praktičnega znanja. Kot tak bo gotovo stopil tudi v stike z našimi gospodarskimi krogi. Mi ne vemo, o čem bo, mož z njimi govoril; vemo pa, da bo slišal iz njihovih ust mnogo pritožb o sedanjem težko vzdržnem stanju našega gospodarstva, ki ga tarejo razne centralistično-upravne naredbe, ako se bodo upali ti gospodje govoriti z visokim dostojanstvenikom odkritosrčno in jasno. „Tako kakor gre sedaj, ne more iti več dolgo“ — to je stalen refren naših gospodarskih krogov.

Ne vemo, ali bo stopil gospod namestnik v neposredne stike z našimi delavci ali ne. Mogoče bo, mogoče ne. Naše delavstvo je pa precej nezaupljivo proti gospodi in mu mogoče ne bo govorilo vsega, kar misli. Zato si dovoljmo opozoriti gospoda namestnika na neprijetno dejstvo, da je tudi naše delavstvo nezadovoljno z obstoječimi razmerami. Delavstvo trpi vsled brezposelnosti in draginje. Kaj je vzrok brezposelnosti in draginje pri nas v Sloveniji, pa or: sam prav dobro ve.

Gotovo bo pa govoril z našimi kmeti. Kdo ve, če bo iz kmečkih ust slišal mnogo razveseljivega? Mi bi skoraj rekli, da ne. Kmeti tlačijo danes bremena, mnogo hujša od onih pred vojno. Obleka je draga, obuvalo drago, orodje še dražje. Cene poljskih pridelkov so res visoke, a cene industrijskih proizvodov še višje. O davkih niti ne govorimo. Mnogo bo pa lahko slišal o — Ameriki!

Tako pojde vse po vrsti, povsod več slabega kakor dobrega. Kako naj si tolmači ta pojav v naši tako bogati državi?

Mi imamo eno prošnjo do njega: Naj si ne tolmači splošne nezadovoljnosti, ki v naši državi in v Sloveniji res

obstoji, kot rezultat kake protidržavnosti! Mi lahko rečemo z mirnim srcem in z mirno vestjo: Proti državi pri nas — z malo, malo izjemami! — ni nihče, pač pa so ljudje nezadovoljni s sedanjim režimom! Mogoče so v deželi kje posamezni „laudafóres temporis acti“ (slavilci preteklosti), toda ti so tako redki, da sploh ne pridejo v poštev. Pretežna večina pa je uverjena, da bi se nam vsem lahko dobro godilo v novi državi, in je nezadovoljna le vsled tega, ker se nam ne godi dobro. Komur se pa ne godi dobro, išče tudi vzroke svoji nezadovoljivosti in večina smatra, da težje ti vzroki v pretiranem centraliziranju naše uprave!

To ljudstvo ve. Kdor pa ne ve, ta čuti in sluti. Na žalost moramo reči, da ima ljudstvo v tem slučaju prav.

Gospod namestnik je naše goste list in pozna vso Slovenijo. Tega pa žalibog ne moremo trditi o vseh tistih, ki nam dajejo zakone. Oni poznajo naše razmere večinoma premalo. Zato bi bilo jako koristno in res državotvorno delo, če bi gospod namestnik povedal merodajnim gospodom resnico v brk in jim rekel v interesu Slovenije in v interesu države: „Gospoda, nehajte, kajti tako ne gre!“

Gospod namestnik ve, da pri nas uprava redno deluje. Davke plačujemo točno. Vojaslim naborom se nihče ne odteguje. Ali hoče država še več? Mi torej dajemo pošteno in zvesto kralju, kar je kraljevega in državi, kar je državnega. Zato pa zahtevamo, da nam tudi država da, kar je našega in naj se ne umešava v stvari, katere mi lahko opravimo sami brez države v korist državi!

Država naj nas pusti živeti v našem hribovskem kotu po svoje v vseh ozirih, ki ne segajo neposredno v državno interesno sfero. Z drugimi besedami: V skupni hiši naj nam da lastno stanovanje, do katerega bomo imeli svoj ključ in katero si bomo opremili in uravnali po svojem okusu. Ali je to protidržavna zahteva? Mi mislimo, da ne! Ravno nasprotno je res: Kolikor več oblasti, moči in svobodnega gibanja ima stranka v skupni hiši, toliko rajše stanuje v njej. Kjer je pa gospodar siti in hodi gledat v kuhinjo v vsak lonec, tam si stranke žele proč, daleč proč!

Velik del nezadovoljstva bi izginil iz ljudstva, ako dobi Slovenija svojo avtonomijo. To željo bo gospod namestnik lahko slišal na svoja lastna ušesa povsod, kjerkoli se bodo upali ljudje odkrito govoriti. Ali bo hotel biti tolmač in zastopnik te ljudske želje pri osrednji vladi?

Razveljavljenje poslanskih mandatov.

Naš parlament je z ozirom na teroristično akcijo komunistov in vsled atentatov na prestolonaslednika in pokojnega ministra Draškoviča sklenil, „da komunistična stranka ne obstoji več, da se razveljavijo komunistični mandati v javnih zastopih in da se komunistični poslanci izroče sodišču.“

Ni naš namen, da branimo komuniste. To bi bilo tudi brez praktičnega pomena, ker ima vlada moč v svojih rokah, da svoje sklepe izvede kljub teoretičnim protestom na papirju.

Naš namen je drug. Mi smatramo za mnogo važnejšo principijelno stran tega vprašanja brez ozira na to, katera stranka je praktično prizadeta. Principijelno vprašanje pa se glasi: Ali ima kdo pravico razveljaviti poslanski mandat?

Naše nemorodajno mnenje je, da te pravice nima nihče: ne vladar, ne vlada, ne parlament in sploh nobena oblast. Demokratski princip veli, da je v demokratski državi ljudstvo najvišja ob-

last, iz katerega črpajo vsi svojo moč. Ljudstvo izvršuje svojo vladarsko oblast ali direktno, tako da se vsak polnopravni državljani osebno udeležuje glasovanja za ali proti, ali pa indirektno poveri s svojim zastopom izvoljenega poslanca. Kakor pa oni del ljudstva, ki je slučajno v večini, nikakor nima prava, odrekati onim, ki so v manjšini, pravice do sodelovanja v javnem življenju na podlagi trditve, da manjšine „ni tukaj“, da sploh ne ekzistira, ravno tako ne more in ne sme večina poslancev odrekati manjšini njene ekzistence. Pravico do obstoja ima del države, ki ima v parlamentarnih demokratičnih državah pravo do kontrole in pa pravo agitacije, da se razvije v večino.

To je principijelno demokratično stališče. Kdor to stališče zanika, pokaže s svojim zanikanjem, da mu je demokratski princip ljudske vlade tuj, ali pa da je nasilnež. Pravilno ni niti eno niti drugo.

Če bi mi ta princip dosledno izvajali, bi ga mogli in morali izvajati že pri volitvah in ne bi bilo treba šele čakati na rezultat volitev. Vladajoči sloj bi lahko rekel: Ljudje, ki imajo take in take težnje, sploh ne smejo priti do veljave, zato jim mi odrekamo pravico do izraza njihove volje in jim ne pripoznamo pravice glasovanja za drugo idejo, kakor za ono, ki jo zastopamo mi kot večina, ki ima vso moč v rokah! Če smo dosledni, ali ne bomo potem prisiljeni priznati, da je imel fevdalizem prav, ko se je branil z vsemi štirimi priznati tudi nefevdalcem njihove državljanske pravice? Ali se ne pravi to ustvarjati iz enakopravnih državljanov zopet privilegirane in nepriviligirane kaste? Ali ne bodo po tem principu imeli kapitalisti pravice reči nekaptalistom: Molčite, ker nimate pravice do besede?

Kršenje osnovnih principov, na katerih stoji ves ustroj moderne družbe in moderne države, smatramo zategadelj za silno nevarno in državi poguben poskus. Moderna država ima pač drugih potov in sredstev dovolj, da se obrani zločinca, namesto da sama izpodkopa temelje, na katerih je zgrajena. Boj proti komunistom, če je že potreben, bi se moral vršiti na drugačni podlagi in z drugačnimi sredstvi.

Možnost razveljavljanja poslanskega mandata logično torej ni nič drugega kakor prikrito prikrajšanje in razveljavljanje splošne volilne pravice. Z isto „pravico“, kakor razveljavim mandat, ukinem tudi lahko volilno pravico vsakemu, kdor mi ni po godu, in jo priznam samo tistim, ki so mi všeč, t. j. tistim, ki se hočejo ali pokoriti moji samovolji ali pa hlapčevsko trobijo v isti rog kakor jaz, čeprav proti svojem notranjemu prepričanju.

Ukinjenje volilne pravice ali omejitve volilne pravice pa je direktna negacija modernega demokratičnega principa in je v svojih posledicah naravnost nedogledna.

Vsi ljudje niso nikdar enih misli. Ljudje, ki se strinjajo vsaj v svojih glavnih političnih načelih, se združijo in organizirajo v političnih strankah. Ti ljudje imajo nesporno pravo agitacije za svoja načela. Oni imajo pravico, da skušajo svojega političnega nasprotnika prepričati o neumnosti njegovih nazo-

rov in ga pridobiti za svoje naziranje. Ta proces opažamo v vsem evropskem in svetovnem javnem življenju. Pridobivanje novih članov se vrši potom govora in tiska, v prijateljski družbi in na javnih shodih. Tako rastejo in nastajajo iz manjšin večine in nobeni manjšini ne moremo te pravice krati, sicer bi morala in smela ostati na svetu vedno le ena sama stranka in cel svet bi poznal potem le „en hlev in enega pastirja.“ Klerikalna stranka v Sloveniji n. pr. je bila pred leti majhna in slaba. Trudu njenih agitatorjev in propagatorjev se ima zahvaliti, da je danes najmočnejša politična skupina v Sloveniji. Zakaj? Ker se je večina ljudstva odločila zanjo in ne za liberalce in ne za socialiste. Ali more in sme kdo ljudstvu odrekati pravico, da se svobodno opredeli kakor se hoče? Mogoče se bo isto ljudstvo nekaj odločilo za liberalce — ali nima pravice za to? Ali pa za socialiste — zakaj ne? In če bi se odločilo po večini za komuniste ali pa za anarhistični teror in za bombe? Pravico ima, da se odloči in orientira tudi tako, bržkone v svojo škodo in pogubo, ampak teoretično pravo ima tudi na tako odločitev, kakor samo hoče! Kdor pa ljudstvu to pravico odreka, ta mora dosledno negirati tudi moderni demokratični princip ljudske suverenitete in princip, da vsa oblast izhaja iz ljudstva! V teoriji označati z visokoletečimi besedami ljudska prava, v praksi pa jih dopuščati le v toliko, kolikor so v skladu z željami poslancev sodišču. Koncem tedna so pa sprejeli pooblastilni zakon za finančnega ministra, da more najeti v inostranstvu veliko državno posojilo v znesku 500 milijonov zlatih frankov. Parlament bo končal svoje izvanredno zasedanje ta teden in bo odgojen do jeseni. Med počitnicami bodo delali le nekateri odseki.

En narod — ena država!

Naši centralisti oziroma tiste stranke, ki so glasovale za sprejetje centralistične Vidovdanske ustave, se opirajo v boju za centralizem prav pogosto na sledeči argument: Ker so nedvomno Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, zat. morajo tudi imeti enotno državo s centralistično zakonodajo.

Ta argument izgleda zelo vablivo in zapeljivo in je vsled navidezne doslednosti, ki leži v zvoku ponavljajočih se besed „enoten“, gotovo zavedel mnogo ljudi, ki ne razpolagajo z dovoljno mero kritičnega čustva in izkustva, na popolnoma pogrešno pot.

Omenjeni argument centralistov temelji na predpostavki, da so Srbi, Hrvati in Slovenci (kje so Bolgari?) en narod, enoten narod: To pa je trditev, katero je treba šele dokazati! Mi smo že opetovano v različnih člankih naglašali, da ta trditev stoji mogoče za davno preteklost, ker nam pravi jezikoslovna veda (oziroma vsaj nekateri zastopniki te vede), da so bili nekaj v prastarih časih ne samo današnji „Jugoslavnani“ (Srbi, Hrvati, Bolgari in Slovenci) en narod, ampak sploh vsi Slovani in tudi vsi Ariji z Indij vred! Kakor pa so se arijski (indogermanski) narodi razcepili tekom stoletij na Slovane, Inde, Germane, Romane itd., tako so se razcepili tudi Slovani na svoje posebne veje, Romani na svoje, Germani na svoje in v teku časa so se začele cepiti tudi te veje na manjše vejice, med temi tudi Jugoslavnani na Srbe, Hrvate, Slovence in Bolgare. Kdor torej trdi, da so Srbi, Hrvati itd. en sam enoten narod še danes, ta ne govori točno, natančno in jasno; pravilno bi morali reči: Srbi, Hrvatje etc. so bili nekaj en sam enoten narod.

To resnico priznavajo tudi naši centralisti, seveda le podzavestno, ker oni sami trde, da so „Srbi, Hrvati itd. šele narod, ki nastaja...“ Kar nastaja, nastaja iz elementov, iz prvih, iz sestavin. Te prvine so pa nekaj samostojnega, nekaj, kar obstoji in živi samo zase.

In nastane vprašanje: Ali je mogoče, ali je verjetno na podlagi dosedanjega poteka razvoja, da bode nastal iz treh sestavnih prvih, ki so res nastale iz korenine, zopet en sam enoten narod s „stapanjem“? To bi bil res čuden naraven zakon, ki bi to, kar je prej čisto naravno razcepilo, kar naenkrat negiral in zopet začel vezati in sklepati. — Iz debela poganjajo veje. To je naraven zakon. Naravi se pa kar naenkrat zazdi, da je naredila veliko neumnost in čez noč zaobrbe veje proti debelu, da se zopet zarastejo in zrastejo skupaj zopet v eno deblo!! Drevje prihodnosti bo torej izgledalo tako: Korenine-deblo-veje-deblo! Čudna figura bo to, toda za lesne producente zelo pripravna in rantabilna, ker bo dalo vsako drevo 2 debli namesto enega!

Iz tega, kar smo povedali v navadnem primeru, sledi z vso logiko, da je predpostavka, na katero opirajo centralisti svojo teorijo o enotnem narodu in o enotni državi, popolnoma pogrešena in napačna in zato so napačni in pogrešni tudi vsi zaključki, katere izvajajo iz napačne predpostavke.

Da nam pa ne bodo gospodje centralisti očitali ozkosrčnosti oziroma tesnogradnosti (da se tudi mi nekoliko „izticamo“ kot Jugoslavnani), dopustimo tudi to, da smo Srbi, Hrvati itd. res še danes vedno en sam enoten narod. Recimo, da je tako. Tu nastane vprašanje: Ali sledi iz te predpostavke opravičenost centralizma?

Kdor je potoval po naši državi bodisi pred ali med ali po vojni, je videl različna ozemlja in čutil različna podnebja. Način obdelovanja polja je v slovenskih alpskih deželah čisto drugačen kakor v poltropski Južni Srbiji in v Macedoniji. Tudi pridelki so drugi, kar je v različnem podnebjem razumljivo. Hribci žive drugače kakor ravninci, drugače govore, drugače mislijo. Zato imajo tudi različne želje in različne potrebe. Vse to je globoko utemeljeno v naravi, v zemljepisni legi, v podnebjem itd. Vse to

beremo že v srednješolskih učnih knjigah. Sedaj pa ti pridejo naenkrat ljudje, ki pravijo v svoji domišljivosti: Mi smo močnejši kakor narava. Kar je ustvarila in v tisočletnem razvoju uzakonila narava, to ne velja. Veljalo bo to, kar želi dr. Žerjav! Dr. Žerjav želi, da vsi ljudje enako mislijo, da enako govore, da eno in isto hočejo in žele (v prvi vrsti seveda, da „farje“ in mežnarje pokoljejo in se zapišejo v čifutsko vero!). Namesto razlik, ki jih je ustvarila narava, naj se vzdigne od Triglava do Vardarja ena sama velika narodna „kasarna dr. Žerjava“! V Macedoniji je vroče — proč z vročino! Na Bledu je hladno — proč s hladom! Vsak termometer, ki bo kazal v Macedoniji le eno stopinjo več toplote kot na Bledu, bo zaprt kot protidržen element! Tako izgleda centralistična logika v njenih skrajnih posledicah...

Kar je ustvarila narava, naj človek ne razdira. Življenski, od narave dani pogoji ustvarjajo različno misleče ljudi z različno voljo. Zakaj ne bi smeli in

mogli ljudje z različnimi željami in z različno voljo svojih želj in svoje volje udeleževati po svojem naravnem nagonu tudi v javnem, državnem življenju? Slovenci želimo imeti lepe, snažne hiše. Macedonci so zadovoljni s slabimi kulami. Zakaj ne bi smeli sedaj Slovenci imeti postave, ki prepoveduje gradbo turških kul v slovenskih mestih? Ali to Macedoncu škoduje? Ravno tako pa naj Macedonec prepove na svojem ozemlju gradbo solidnih hiš in naj se hladi pod platinenim šotorom, če hoče! Ali to Slovenca kaj ženira? Vsak ve in pozna svoje potrebe in naj jih udeležiti po svoje! Udeleževanje različnih želja in različnih potreb pa prav nič ne ovira skupnega življenja v eni sami državi. Seveda ne sme biti država, v kateri naj ljudje žive zadovoljno, urejena à la „kasarna dr. Žerjava“, ampak mora biti urejena tako, da se v svojem koncu vsak kolikor mogoče svobodno giblje in razvija, t. j. avtonomistično. In to hočemo!

TEDENSKI PREGLED.

V parlamentu je vladalo pretekli teden precej živahno razpoloženje. Razpravljali so pred vsem o novem zakonu za zaščito države, ki je bil brez posebne debate sprejet. Parlament je dalje sklenil razveljavljanje komunističnih mandatov in izročitev komunističnih poslancev sodišču. Koncem tedna so pa sprejeli pooblastilni zakon za finančnega ministra, da more najeti v inostranstvu veliko državno posojilo v znesku 500 milijonov zlatih frankov. Parlament bo končal svoje izvanredno zasedanje ta teden in bo odgojen do jeseni. Med počitnicami bodo delali le nekateri odseki.

Proti komunistom se snujejo po vseh večjih mestih Jugoslavije posebni odbori „Narodne Obrane“. To društvo je pred vojno jako mnogo pripomoglo do političnega ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev. Sedaj hoče obrniti svojo delavnost na notranje razmere v državi. Kakor je razvidno iz različnih poročil, se društvo ne omejuje le na protikomunistično akcijo, ampak nastopa tudi proti drugim strankam, ki so danes v opoziciji. Tak način delovanja drutvu ne bo pridobil posebnih simpatij med Hrvati in Slovenci!

Zapadno-evropske velesile so sedaj zaposlene v prvi vrsti z rešitvijo gornješlezkega vprašanja in pa z razmerami v Mali Aziji.

Francozi žele, naj Gorenja Šlezija z vso svojo ogromno industrijo vred pripade Poljski. Te želje pa ne gojijo Fran-

cozi toliko iz simpatij do Poljakov, ampak vodijo jih drugi, zelo prozični nagibi. Francoskim kapitalistom se je namreč posrečilo spraviti pod svojo „kontrollo“ skoro vsa večja industrijska podjetja na Poljskem. Poljske industrijske družbe bi pa silno pridobile če bi prišle v posest bogatih gornješlezjskih rudnikov!

Na drugi strani pa imajo Angleži in Amerikanci velik interes na gospodarski obnovi in moči Nemčije in se francoski zahtevi upirajo. Tako izgleda, da se nekdanji gospodarski konkurenčni boj med Angleži in Nemci pretvarja polagoma v konkurenčni boj med Angleži in Francozi, ki gotovo ne bo ostal brez političnih posledic.

V Mali Aziji se nadaljuje boj med Turki in Grki. Ta spor interesira tudi našo državo, zlasti od trenutka, ko se je raznesla vest, da simpatizirajo s Turki tudi Bolgari. Ta vest sicer ni prav posebno verjetna, a naše državnike je vendarle vznemirila tako, da se je obnovila stara gonja proti Bolgarom, ki nam je pravo, celotno Jugoslavijo zopet za nekaj desetletij odmaknila.

Razmejitvena dela med našo državo in njenimi sosedi se nadaljujejo na treh mestih. V Dalmaciji z Italijo, v Banatu z Rumunijo in v Baranji z Ogrsko. Razmejitvena dela napredujejo silno počasi in zato utegnemo čakati še nekaj let, predno bodo postavljeni definitivni mejniki med nami in našimi sosedi.

AVTONOMISTIČNI PREGLED.

Boj za avtonomijo posameznih narodov in pokrajin se nadaljuje z vedno vidnejšimi uspehi za avtonomistične stranke in težnje.

V Italiji splošno prevladuje mnenje, da bi bilo najbolje, če puste v novih pokrajinah dosedanje stanje kolikor mogoče neizpremenjeno. Laška vlada je spoznala, da je uprava v novih krajih dobra, in da bi bilo neumestno in celo škodljivo izpreminjati dano stanje brez nujne potrebe. Nekateri laški parlamentarci so šli celo tako daleč in so rekli, da ni izključeno, da utegne dati ohranitev sedanjega upravnega stanja v novih krajih povod za uvedbo pokrajinske samouprave tudi v ostalih provincah Italije. Tako sodijo o avtonomiji drugod, pri nas pa rinemo v centralizem najhujše vrste...

Dnevne vesti.

O političnem razpoloženju v Sloveniji je grof Begouen zapisal v „Journal des Débats“ 24. julija daljše poročilo, datirano iz Maribora. V Mariboru, pravi, je slovenski značaj predmetil zalil tudi sredo mesta, germanski lak iz avstrijskih časov je odletel, tako da kaže mesto sedaj tudi na zunaj slovensko lice. Neznamenatna manjšina prvih Nemcev se je z novimi razmerami sprijaznila, kar je vse dokaz, kako pravilno je bilo stališče Francoske, ki se je odločno potožila zato, da pripadeta Maribor in Prekmurje Jugoslaviji. Za to stališče so Slovenci Francozom hvaležni. To se ne kaže samo v časopisju, ampak tudi v simpatičnem načinu, kako sprejemajo Fran-

coze, ki pridejo k njim. Ti sprejemi so včasih naravnost ovacije za Francoško.

Narod sam težko prenaša bližino nekdanje avstrijske meje, ki je nele proti Jugoslaviji nezavarovana, ampak ki se niti po raznih precej nasprotujočih si navodilih „uboge“ razmejitvene komisije ne da določiti tako, da bi ne bila povod za neprestane praske in sovraštva. Prava meja bi bila Drava. Splošna nezadovoljnost, ki izhaja iz tega, se prevrača v rezignacijo, češ, da je ta meja samo začasna. Splošno je mnenje, da bo Jugoslaviji pripadlo vse ozemlje južno od Drave, kakor hitro bodo nemški ostanki Avstrije spojeni z Nemčijo.

Nemec je bil Slovencem sicer sovražnik, pritiskal jih je, toda ob enem jih je tudi vzgajal in civiliziral, ne da bi jim mogel vzeti slovanskega duha. Taka tisočletna vzgoja pa ne ostane brez sledov in klic, ki bi lahko zopet pognale. To Nemci vedo in zato venomer skušajo pridobiti Jugoslovane. Na inicijativno Wendla, ki je napisal o Jugoslaviji zelo ugodno knjigo, so v Frankfurtu ustvarili „Deutsch-südslavische Gesellschaft“ in „Deutsches Korrespondenzbüro“ se ne prestanjo potezati za prijateljske stike med nemškimi in jugoslovanskimi univerzami. V tem je prava nevarnost, kajti Slovenci, ki so vsi prožeti evropske kulture, potrebujejo intelektualnih stikov mnogo bolj nego Srbi, ki so bolj preprosti in manj razviti („plus rude et moins évolué“). Zato je treba paziti, da ne bodo Slovenci prisiljeni iskati uteh svojim intelektualnim potrebam tam, kamor bi jih vedla stara navada in stoletno znanje jezika. Sedaj so nekoliko nervozni zaradi političnih manir, ki so precej različne od njihovih in ki jim jih je malo spretna administracija prehitro hotela vsiliti. Odtod prihajajo razprtije. Slovenske rekrute pošiljajo v Bosno in Macedonijo (kar je precej daleč), vojaki iz stare Srbije in Macedonije pa so na severu. Civilizatorični vpliv prvih se bo ob Vardarju težko uveljavil, tukaj pa ni dneva, da bi se listi ne pritoževali nad izgredi vojaštva, ki so enaki, kakor oni, ki so v veliki meri pomogli do nesrečnega izida koroškega plebiscita. Bilo bi dobro, če bi v Beogradu na take reči nekoliko mislili in bili v administrativnih rečeh nekoliko spretnejši. S tem bi se odstranile nepotrebne razprtije, katerih pomena pa ne smemo pretiravati. Posebno naj tega ne delajo sovražniki novega kraljestva. Čut narodne skupnosti je povsod velik in te razprtije so interna stvar brez mednarodnega pomena.

Novo ustavo so vsi sprejeli kot podlago bodočega političnega življenja. Treba jo bo spremeniti, to je gotovo, toda saj so že nje redakterji sami bili toliko pametni, da so v precejšnjem številu členov izrekli, da bo poseben zakon določil njihovo porabo. Tako so omogočili s široko interpretacijo zakonodajni akti, ki bodo lahko odpravili napake, ki jih bo pokazala praksa. Skoro vse stranke, ki so zapustile konstituante, so izjavile, da se hočejo zopet udeleževati pri zakonodaji. Tako bo izginila anomalija ustave, za katero so glasovali samo Srbi in bosanski mohamedani, zastopniki drugih pokrajin pa ne. Zato so vsi ustavo sprejeli če že ne z navdušenjem, pa vsaj z zadovoljstvom. Provizorij je končan, načrt hiše je narejen, sedaj se lahko začne zidati.

Uradni govor. Pokrajinski namestnik je priredil začetkom prošlega tedna banket, na katerega so bili povabljeni vsi načelniki različnih uradov in drugi odlični gostje. Pri tej priliki je imel zanimiv nagovor na uradništvu, čegar besedilo je bilo objavljeno šele v soboto, torej 3 ali 4 dni pozneje, kar je dokaz, da je bilo besedilo temeljito pretehtano in predelano, predno so ga odposlali v liste. V tem uradnem besedilu čitamo: „... pohvalil je slovensko uradništvo kot vestno in marljivo in poudarjal, da mora sleherni biti ponosen na to, da je Slovenec...“

Gotova gospoda naj bi si zapomniti tudi sledeče besede, ki jih je izpregovoril med drugimi pokrajinski namestnik gospod minister Ivan Hribar, na banketu dne 3. t. m. v Ljubljani. Govorec o pretekli vojni je dejal: „Za nas, gospoda moja, so posledica zgodovinskega potresa epohalne. Slovenec državotvoren element, slovenski jezik državni jezik, bela Ljubljana rezidenca kralja jugoslovanske krvi. Posebne milosti božje je potreba za dostojno poimovanje velikih teh resnic. In sedaj pride še večja: Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, tvoreč eno in isto nedeljivo državo!“ — In dalje: „V njima (v kralju Petru I. in sinu mu regentu Aleksandru) vidimo trdno vez vseh treh narodov, ki tvorijo državo...“

Cirilica in samo cirilica. Pri komandi mesta Maribor ne zna nihče slovenščine. Vsi razglasi se izdajajo samo v srbohrvaščini. Tendanca narodnega zedinjenja prihaja tako bolj do veljave. — Ministrstvo za notranja dela ima pečatnik samo v cirilici. Opozarjamo naše poslance, da vprašajo pri vladi, če ni morda v ustavi slovenščina predvidena kot uradni jezik in pa, če imajo na srbskih postajah napise tudi v latinici! —

To notico smo ponatisnili iz „Enakosti“, ki se skoraj v vsaki številki norčuje iz avtonomije in zagovarja centralizem! Teorija je eno, praksa pa drugo!

Ljubljanski župan g. Pesek ne bo potrjen, mogoče v trenutku, ko list razpošljemo, že ni potrjen. Tako visoko cenijo naši centralisti pravice avtonomnih občin in tako spoštujejo voljo večine popolnoma pravilno in zakonito izvoljenih občinskih zastopnikov. Mnogo dostojnejše bi bilo, če bi ti gospodje odkrito rekli, da ne marajo za avtonomijo nikjer, ne v občini, ne v pokrajini in ne v državi, in da hočejo raje gerente in komisarje kakor svobodne župane in avtonomne zastope. V tem slučaju bi jih svet smatral samo za reakcionarce, nazadnjake in srednjeveške mračnjake, tako jim pa po pravici lahko očita poleg navedenih lepih lastnosti še eno jako nelepo „čednost“, namreč dvoilčnost (da se lušče ne izrazimo).

Koliko so vredne ljubljanske hiše? V središču Ljubljane na jako prometnem kraju stoji lepa, trinadstropna hiša, moderno zidana. V hiši so 4 poslovni prostori in 6 velikih, lepih stanovanj. Na podlagi nove stanovanjske naredbe je gospodar povisal najemnino za vsak poslovni lokal na 70 tisoč kron letno, skupaj torej na 280 tisoč kron. S ceno stanovanj vred nese hiša letno nad 300 tisoč kron. Ako odračunamo 70 odstotkov na davek in na ostale stroške, ostane gospodarju še 30 odstotkov, t. i. 90 tisoč kron, kar odgovarja na podlagi 5 procentne obrestne mere kapitalu od 1 milijona in 800 tisoč kron. Hiša je prešla v last sedanjega gospodarja l. 1918. za 400 tisoč kron, torej je dosegla vrednost hiše l. 1921. skoro petkratno ceno iz l. 1918. Kdor pa hoče danes graditi novo trinadstropno hišo v sredi Ljubljane, potrebuje mnogo več kot 2 milijona kron!

Na žalitve, ki jih priobčujejo „Jutrovi“ uredniki o meni v drugih listih, ne odgovarjam, ker smatram to pod svojo častjo. — A. P.

Ovađustvo zopet cvete. Odkar se je proglasila naša vladajoča centralistična klika kot edino „državotvorno“, se je začelo „šnojanje“ okrog političnih nasprotnikov silno širiti. Ne smeš govoriti niti besede, ne na sprehodu, ne v javnem lokalu, ne na telefonu, da se ne bi znašel v tvoji bližini prisluskovalce, ki za poboljšanje svoje karijere ali bogve iz kakšnih vzrokov prenaša pošte, kakor stara baba-pogrošnica. To so ljudje, ki natanko konstatirajo, s kom občuješ in kje, koliko robcev daš na teden v perilo in kam, kaj ješ in kje, kaj piješ in kje in kako, vse to je menda „politično važno.“ Mi dobivamo o tem gnusnem početju dan na dan silno zanimive vesti in samo čudimo se, da ni pred sodiščem več tožb in pravnih zaradi podeljenih in prejetih klofut kot jih je. Kaj bo šele sedaj, ko imamo zakon za zaščito države! Neodvisni ljudje si sicer iz „šnofarjev“ nič ne store, a revež je tisti, kdor je od klike odvisen in ne trobi ž njo!

Ob avtonomiste se je obregnil seveda v „Jutru“, neki „učitelj“ zaradi stavka, ki smo ga zapisali v enem prejšnjih člankov: „Mi vzdržujemo ogromno armado in nabavljamo zanjo silne količine orožja in drugih potrebščin... Upravnega uradništva je nebroj, za šolstvo rastejo izdatki od do dne.“ Na te besede odgovarja „učitelj“: „Torej denarja ni za šolstvo. Kje pa bi se vzela v avtonomistični Sloveniji? Gospodu učitelju odgovarjamo: Naj se potruži preštudirati državni proračun in potem bo videl da bo v avtonomistični Sloveniji precej več denarja na razpolago kot ga je danes. 200 milijonov kron aktiv bo ravno še zadostovalo, da bomo lahko tudi tistim učiteljem dali kakšno doklado, ki danes pišejo v „Jutro“.

Raznemu centralističnemu časopisu pri nas, ki kar ne more prebaviti kar po slovensko diši in je zgolj še „jugoslovansko“, podajamo v album sledeči verz (ki pa ni od g. dr. Fr. Ilešiča, kar izrecno povdarjamo):

Nabiraš si v misli čepinje in smet,
I jezik ti je, ko razdrasana ščet.

(Primerjaj: Slovenski Narod, Jutro, Enakost itd.)

Zaključujemo! V „Napreju (Enakosti)“ od 28. t. m. se še vedno nerga neko revše o „avtonomistih“ in njihovem generalu. Mislimo, da smo „serigi“ dovelj naložili na šibki hrbtček. Zato ne bomo nadaljevali na takšna jecljanja, spomi-

njač se Stritarjevega opomina: „Dorazlega si nasprotnika vzemite, ne takega, ki vam ne seže do rame. Čemu vso to učenosti potrata? Gredeč se sune paglavce v blato!“

Slabe postave utegnemo dobiti v najbližji bodočnosti. Za podpredsednika zakonodajnega odbora je izvoljen dr. Zerjav...

Socijalna beda. Obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani in vsakega poštenega človeka uljudno vpraša 78 let stara vdova po umrlem, 28 let službujočem ekspediterju, to je sedanjim čin revidenta, kako naj živi s pokojnino od južne železnice mesečno 253 K (dvesto petdeset tri krone), dočim je v mirnem času dobivala 120 K (stodvajset kron) in kako se naj preseli iz enega kraja v drug kraj, če obratno ravnateljstvo južne železnice v Ljubljani 2 meseca ne reši njene prošnje za prosti prevoz selitve po njeni progji? Ime na razpolago.

V Rusiji mori ljudstvo glad. Vsa Evropa je po koncu in se posvetuje. Večina držav hoče pomagati bednemu ruskemu ljudstvu. Med tem pa pošiljajo ruski sovjeti razne trgovske misije po zapadni Evropi, da bi nakupile, kar Rusija rabi. V Londonu nakupujejo sovjeti žito, v skandinavskih državah suhe ribe, v Nemčiji in na Češkem industrijske izdelke, blago in obutev. Seveda gledajo zapadne države te ruske trgovske misije zelo nezaupljivo. Prvič se boje, da se v njih skriva volja razširiti boljševiško revolucijo tudi po ostalem svetu. Zgodilo se je namreč že, da so se našli pri teh trgovskih odposlancih agitatorje in velike množine propagandne literature. Drugič pa so težkoče v tem, kako naj Rusija naročeno ali kupljeno blago plača. Ruska trgovska odposlanstva zatrjujejo, da je Rusija dovolj bogata in toraj lahko plača s svojimi sirovinami, žitom itd. Res je, Ru-

sija je silno bogata, toda ravno letos se je pokazalo, da svojega prebivalstva ne more preživeti. Toraj so temu domače razmere vzrok. Poleg tega pravijo Rusi, da imajo še svoj zlati zaklad 150 milijonov zlatih rubljev. Vprašanje je, koliko tega zaklada se je porabilo za propagando v inozemstvu. Fakt pa je, da se zlasti Nemci in Čehi trudijo, pridobiti si naklonjenost Rusije, ki obeta postati velik in dober odjemalec njihove industrije. Čehi ne slede Francozom, ki so v svojem sovrštvu do sovjetske Rusije, slepi, temveč reaino računajočim Angležem. Mi, v Jugoslaviji pa hodimo slepo za — Francozi.

P. n. dopisnikom. Nekateri gospodje, ki so nam poslali svoje prispevke, naj blagovoljijo potrpeti. Polagoma in po potrebi pride vse na vrsto.

Nova knjiga: Tehnična mehanika v elementarni obliki kot osnovna podlaga strojogradbi. Prvi del: Mehanika togih teles. Za študij in prakso sestavil ing. Leo Novak. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena vezani knjigi 260 K. S pregledno razporejeno vsebino, z jasnimi slikami in, bodi tudi to omenjeno, z lično pisavo napravlja knjiga že pri površnem pregledovanju prijeten vtis. Poglavitna vršina pa tiči v načinu obravnavanja težke snovi. Pisatelj je napisal knjigo, ki bo strojnemu tehniku, ki mu je predvsem namenjena, izborna služila v vsakem oziru. Snov je podana v lahko umljivem slogu, prepletena z obilnimi številčnimi primeri, ki navajajo, kako je treba teoretično izpeljane zaključke praktično vporabljati. Z ozirom na terminologijo moramo reči, da je pisatelj srečno zbral domače izraze, tako, da ne občutimo nobene potrebe po posebnem slovarčku. Razprave se čitajo gladko, tehnični pojmi so umljivo podani. Knjigo lahko vzporedimo s priznanimi knjigami te stroke iz nemške tehniške literature.

Gospodarstvo.

Dve državni posojili.

Naše državno gospodarstvo je bolno. To nam dokazuje borzni termometer v inostranstvu, kjer notira naša krona le še 3 in pol zlatega švicarskega franka. V Zagrebu notirajo 20 kronska zlatniki 600 kron v papirju, kar se pravi z drugimi besedami: Naša krona je vredna tridesetkrat manj kakor pred vojno.

Neprestano padanje našega denarja na inostranskem denarnem trgu je končno spravilo tudi naše strankarske politike vsaj toliko do zavesti, da so začeli koncev koncev vendarle razmišljati o našem finančnem položaju. Uvideli so, da z neprestanim tiskanjem novih bankovcev ne gre na večno, ako nočemo priti na boben. Zato so se odločili, da nastopijo trnjevo pot prosilca na posodo, da vsaj nekoliko zaustavijo grozeči gopodarski polom.

Posojila išče naša država na dveh straneh, doma in na tujem. O našem posojilu ali o takozvanem „notranjem posojilu“ smo že pisali. Posojilo garantirajo banke in sicer po natančno določenem pokrajinskem ključu. Hrvati bodo prispevali k zahtevanim 2 milijardam s 53 odstotki, Slovenija z 20 odstotki, Srbija s 17 i. t. d. Zadolžnice, ki jih tiskajo v Zagrebu, bodo banke razpečavale med hranilnice in upajo, da bodo našle dovolj odjemalcev, ker bo država plačevala 7 odstotne obresti, poleg tega pa ima kupec take obveznice možnost, da dobi v slučaju potrebe pri Narodni banki nanjo 80 odstotkov posojila.

Cela procedura silno spominja na bivša avstrijska vojna posojila. Visoke obresti, visoko lombardiranje, vse je tako kakor nekdanj. Toda „nekdanj“ ni bilo zaupanje v vojnoposojilniške papirje posebno veliko. Ali bo zaupanje v državne papirje, ki so izdani skoro pod istimi pogoji in ki zelo spominjajo na prisilno posojilo, danes kaj večje?

Avstrijska vojna posojila so bila državne obveznice. Država je veljala pred vojno kot nekaj neminljivega in nerazrušenega. Ljudje, ki so hoteli v javno službo, so tiščali v prvi vrsti le v drž. službo, ker je ta izgledala kot najsigurnjša in mnogo solidnejša kot deželna ali celo občinska. Zato je tudi državna zadolžnica veljala kot prvovrsten papir. Prišla je pa vojska in ljudje so

doživeli veliko čudo, da tudi država ni od vekomaj za vekomaj in da tudi tam lahko izgube svoje prihranke, če državni dolžnik izgine. Seveda, če bi bil naslednik prvega državnega dolžnika rekel: Te obveznosti prevzamem sedaj jaz, ali popolnoma, ali pa vsaj deloma, bi bila vera v trdnost in solidnost državnih papirjev med ljudstvom ostala, tako pa je prišlo drugače. Nekateri nasledniki prvega (avstrijskega) državnega dolžnika n. pr. Lahi in Čehi so bili toliko pametni in razsodni, da so v svojem lastnem interesu in v interesu svojega državnega kredita stare obveznosti priznali vsaj deloma, mi pa tega nismo storili. Ali je to za naš kredit koristno, o tem naj razmišlja vsak sam.

A najsi stoji stvar z zaupanjem do državnih papirjev tako ali tako, eno je gotovo, da bo dobila država od svojih državljanov na posodo 2 milijardi. Tu nastane vprašanje: Kako in zakaj bo država ta denar potrošila? Ali bo pokrivala s tem denarjem svoje redne izdatke, katere bi morala pravzaprav kriti iz davčnih in drugih državnih dohodkov, ali pa bo ta denar investirala v naprave, ki ne bodo nesle državi le sedemodstotnih obresti, ki jih bo morala odrajtovati upnikom, ampak, še kakšen dobiček več? Ko bi mi imeli močno parlamentarno kontrolo nad državnim gospodarstvom, bi verjeli drugo; ker pa vidimo, da parlamentarne kontrole ni oziroma se ne uveljavlja v dovoljni meri, zato smatramo, da bodo 2 milijarde šle za pokritje raznih proračunskih deficitov in da se bo velik del njih potrošil za saldiranje različnih političnih računov, ki jih bodo prezentirali turški begi za svoje glasove, država pa bo obremenjena za „večno“ za prav lepe letne obresti. Sedem procentov od 2 milijard je letno 140 milijonov kron, katere bo treba plačevati, ne da bi država ali ljudstvo imelo v rokah kako protivrednost. Dejansko bosta torej ti 2 milijardi vknjiženi v državni dolžni knjigi skoraj gotovo kot čista pasiva, tako kakor smo imeli prej v Avstriji cel kup državnega dolga na račun nebrojnih izgubljenih vojsk.

Z dvema milijardama kron pa državi še ni pomagano. Zato išče država posojilo tudi v inostranstvu. Tam pa išče mnogo več, in sicer okroglo 500

milijonov frankov v zlatu, kar znači po sedanjih kurznih vrednostih 15 milijard kron. To ogromno svoto, za katero bo treba plačevati letno z ozirom na gotovo jako nizek emisijski kurz zadolžnic najmanj 1 milijardo kron obresti, hoče porabiti država po izjavi finančnega ministra za prometne investicije, v prvi vrsti za zgradbo velike železnice, ki bi spajala Beograd z morjem, potem za plačevanje starega državnega dolga v inostranstvu in pa za plačilo dolga pri Narodni banki, kar ne pomeni nič več in nič manj, kakor da hoče porabiti znaten del te vsote za kritje tekočih stroškov.

Vsega skupaj bo torej država dobila v svoje blagajne, ako se ji posreči zaključiti posojilo v inostranstvu, 17 milijard kron. Ako bi mi strogo ločili redne državne izdatke od izrednih investicij, in če bi mi pokrivali redne stroške n. pr. plače za uradništvo, za vzdrževanje vojske itd. z rednimi dohodki iz davkov, potem bi ostalo vse posojilo za investicije na razpolago in tak državni dolg, kateremu odgovarjajo z njegovo pomočjo ustvarjene plodnosne

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

zgradbe in naprave, ne bi bil nikak dolg v navadnem pomenu besede, ker bi dolgu odgovarjala njegova protivrednost, ampak bi bil za državno gospodarstvo le koristen. Toda to je ravno zlo, da tega ne bo. Kako si misli finančni minister n. pr. plačevanje dolga pri Narodni banki? On pravi: Če plačamo pri Narodni banki svoj dolg, bo Narodna banka potegnila odgovarjajočo množino bankovcev iz prometa — 16 milijard kron jih je! — vsled česar bo vrednost denarja poskočila in mi bomo za manj denarja dobili več blaga kot sedaj. Prav. Toda vprašamo: Zakaj pa država dela neprestano dolgove pri Narodni banki? Zakaj ne krije že danes svojih rednih izdatkov iz rednih davčnih dohodkov? Odgovor: Zato ker troši mnogo več kakor dobi v blagajni! Več kakor prejema bo pa država trosila po odplačilu sedanjega dolga pri Narodni banki, in sicer tako dolg, dokler ne bo več naš davčni in finančni sistem za celo državo temeljito preurejen! V par letih se pa to ne da izvesti. Zato bo država od tega posojila sicer nekaj časa živela, potem pa bo krenila zopet na staro pot posojil pri Narodni banki t. j. vrnila se bo k tiskarni novih bankovcev in čez nekaj let bomo tam, kjer smo danes, samo z razliko, da bo naš proračun obremenjen

še z 1 milijardo izdatkov za obresti za-pravljenega denarja! O garancijah, ki jih namerava dati finančna uprava tujim kapitalistom za varnost njihovega nam posojenega denarja, bomo pa pisali v prihodnji številki, kajti to poglavje zasluži poseben odstavek.

Naš novc pada. Sedaj so začeli o tem premišljati tudi v Beogradu in sklicujejo konferenco. Ugotavljajo med drugim, da je naš premajhni izvoz največ kriv temu padcu. Poglejmo: naš trgovec kupi recimo češko tekstilno blago. Češki trgovec zahteva plačilo v čeških kronah. Nadalje kupi recimo klobuke v Italiji. Italijanski trgovec zahteva, da se mu plačajo v lirah. V Švici kupi naš trgovec čevlje. Švicarski trgovec zahteva plačilo v švicarskih frankih. I. t. d. Naš trgovec-izvoznikar pa proda živino v Švico in zahteva za nje — dinarje? Figa! Zahteva franke. Naš trgovec proda les v Trst in zahteva zanj — dinarje? Figa! On hoče imeti lire! I. t. d. Kdo pa potem povprašuje po naših kronah ali dinarjih? Tuji trgovci in kapitalisti ne. Domači tudi ne. Morda verižniki? Tudi ti ne, ker zamenjajo kolikor le mogoče lahko priveržene solde v franke, lire, dolarje. Zato je tako. In pa zaradi lepših političnih razmer v državi!

Razvoj naše valute se vidi najbolje iz sledeče tabele:

Datum	Dunaj	Berlin	Praga	Rim	New-York
28. jul. 1920	40	182	151	410	74
13. avg. 1920	40	190	155	474	90
1. sept. 1920	44	200	182	530	107
15. sept. 1920	40	208	165	480	114
15. apr. 1921	23	223	190	710	139
17. maja 1921	22	208	194	673	133
17. jun. 1921	22.5	214	202	725	137
15. jul. 1921	21	210	215	714	151
21. jul. 1921	20	216	—	722	158
25. jul. 1921	19.5	216	214.5	732	162
28. jul. 1921	18.4	219	225	733	170

Tabelo čitaj na sledeči način: V prvi vrsti stoji desno od datuma 28. julija 1920 in pod napisom Dunaj število 40. To se pravi: Za 100 dunajskih kron si dal 28. julija 1920. 40 naših kron, 28. julija 1921. le še 18.4 naših kron. Dunajska valuta je torej še slabša kot naša. Čisto drugače pa izgleda rubrika Newyork. Za en dolar si dal 28. julija 1920. samo 74 kron, 28. julija 1921. pa si moral dati 170 kron, torej skoraj 100 K več!! Ravno isti proces opazamo pri lirah, markah in čeških kronah. Posledica tega je, da cene blaga, katero dobimo iz tujine, pri nas rastejo. Za čevlje, ki so veljali lani v Ameriki 5 dolarjev, si plačal pred enim letom $5 \times 74 = 370$ kron, danes bi veljali $5 \times 170 = 850$ K, torej okroglo 500 kron več! Če bi padla cena čevljev v Ameriki na 2 in pol dolarja bi veljali čevlji pri nas še vedno $2.5 \times 170 = 425$ kron, bili bi torej še vedno zaradi padca vrednosti našega denarja za 60 kron dražji kakor pred enim letom. To je vzrok, da mi padanja blagovnih cen, ki se vrši že po vsem svetu, prav nič ne občutimo.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

oddaja kisovo kislino garantirano 80% v franko balonih po 60 kg po najnižji ceni. Istotako kupuje po najvišji ceni dobro ohranjene balone po kg 25.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 — Podružnica v Murški Soboti in Doljni Lendavi.

obrestuje hranilne vloge in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919. Prometa v lanskem letu nad 128,000,000 kron

4 1/2 %

čistih brez odbitka rentnega davka.

Neposredno pod državnim nadzorstvom.

Vplačana deln. glavnica K 30,000,000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567. Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantnejše.

Kapital: R 20,000,000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve okrog R 6,000,000

Interesna skupnost s Hrvatsko Eskomptno banko in Srbsko banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantnejše

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1. (začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sombor, Split.

Ekspozitura: Bled. — Interesna skupnost z Sveopčo Znanstveno banko v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.